

LUND UNIVERSITY

Maxlab - Tredje anläggning för forskning planeras

Samuelsson, Jan

2012

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Samuelsson, J. (2012). Maxlab - Tredje anläggning för forskning planeras.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

MAXLAB

Tredje anläggning för forskning planeras

Lund. Maxlab vill bygga en tredje forskningsanläggning intill Max IV och ESS. Samtidigt är ekonomin så ansträngd att Maxlab kanske måste stänga mycket tidigare än beräknat.

Forskningsanläggningarna Max IV och ESS har inte kommit igång, ändå har forskarna börjat planera för en tredje anläggning. Om drygt tio år hoppas de att det byggs en frielektrolaser intill Max IV.

– Sverige behöver ha en frielektrolaser för att hånga med i den vetenskapliga utvecklingen. Frielektrolaser är nästa stora område efter synkrotronljuset, säger Sine Larsen, som är vd på Max IV.

En frilaseranläggning, XFEL, ska öppna utänför Hamburg 2015 och Sverige har redan satt igång ett vetenskapligt utbyte med XFEL. Uppsala universitet bidrar med utrustning till XFEL och det samarbetet vill Maxlab vara med på. – Både vi i Lund och Uppsala-Stockholm är intresserade av att bygga anläggningar med frielektrolaser och vi samarbetar. Det är fördel om man bygger ihop lasern med Max IV och dessutom har vi ett lasercenter i Lund som är väldigt långt framme vetenskapligt, säger Sine Larsen.

Kan det bli en laser i Lund och en annan i Uppsala-Stockholm?

– Det är för tidigt att säga men det är två anläggningar med olika tidsplaner. Den i

Lund kan byggas innan det byggs i Uppsala. Men det tar minst tio år att utveckla en anläggning och vi är bara i början av den processen, svarar Sine Larsen.

Maxlab har dock mera närliggande problem. Som Sydsvenskan berättade i tisdagens tidning rusar kostnaderna iväg för den nya anläggningen Max IV. Kostnaderna har ökat med 20 procent och Lunds universitets rektor Per Eriksson vill ha mer pengar från staten. Max IV är tänkt som en nationellt finansierad anläggning men bedömare tror att de ekonomiska problemen kan öppna upp för andra länder att ge sig in i projektet.

Per Eriksson vill också hitta sätt att spara pengar. En lösning kan vara att stänga Maxlab-anläggning-

en på Ole Römers väg tidigare och snabbare än planerat.

Sine Larsen:

– Vi hade tänkt oss att göra en gradvis avveckling av Maxlab. Avvecklingen skulle påbörjas sent under 2015 och anläggningarna skulle sedan stänga helt under 2016. Vad vi undersöker just nu är om det går att stänga 2015 eller ännu tidigare.

Går det att stänga Maxlab tidigare?

– Det är en komplicerad process. Mycket av kostnaderna är kopplat till lönerna och forskarna måste ta vägen någon annanstans om vi lämnar byggnaden och den frågan måste vi lösa.

När vet ni?

– Om vi måste stänga tidigare så måste det beslutet

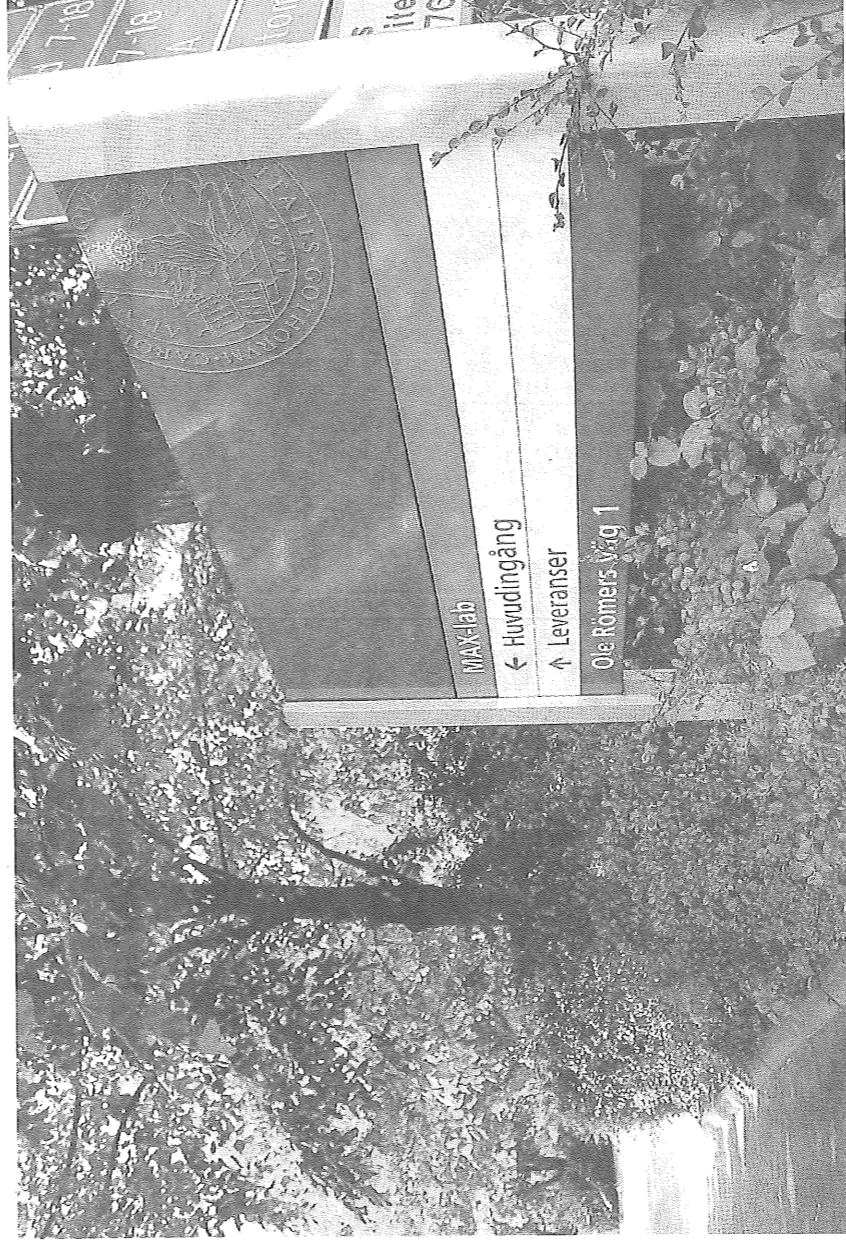
tas snart. Senast efter sommaren, säger Sine Larsen.
Hur mycket räknar ni med att spara med en tidig stängning?

– Det kostar 100 miljoner kronor per år att driva Maxlab men vi kan absolut inte spara så mycket eftersom hälften är lönekostnader för fast anställda.
Vad händer vid en stängning med de anställda och de nästan 1000 användarna av Maxlab?

– Vi i Maxlabs ledning vill egentligen inte stänga tidigare eftersom vi kan förlora kompetens och en stängning får stora konsekvenser för forskarna.

TEXT: JAN SAMUELSSON
 jan.samuelsson@sydsvenskan.se

ARKIVFOTO: HENRIK ROSENQVIST 2011

Dyrare än beräknat. Maxlab-anläggningen på Ole Römers väg kan komma att stängas tidigare än beräknat eftersom kostnaderna för det nya labbet, Max IV, har stegnat iväg.

Förlorar kompetens "Vi i Maxlabs ledning vill egentligen inte stänga tidigare eftersom vi kan förlora kompetens och en stängning får stora konsekvenser för forskarna."

Sine Larsen, vd på Max IV.

FAKTA

Lunds nya forskningsanläggningar

■ Anläggningarna undersöker material, medicin, energi och mycket annat.
 ■ Max IV använder sig av synkrotronljus/röntgenljus för att undersöka materialen. Klar 2015.

■ ESS använder sig av neutroner för att undersöka materialen. Beräknas vara klar 2019.

■ FEL är förkortningen för frielektrolaser som används för laserstrålar som blinkar 30 000 gånger per sekund.

■ Med lasern kan forskarna analysera atomer, filn er och kemiska reaktioner i det taj. Samt göra tredimensionella bilder av nanovärlden och studera processer som förekommer i det inre av planeter.

Alfa förbereder ESS och Max IV

Sydsvenskan 25 januari 2012.

Forskningsresultaten är tänkta att användas i utveckling av nya material eller mer effektiva läkemedel.

Källa: XFEL och Sydsvenskans arkiv.